

EUROPOS TARYBA

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA GULIJEV PRIEŠ LIETUVĄ

(Pareiškimo Nr. 10425/03)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2008 m. gruodžio 16 d.

Byloje Gulijev prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininkės, F. TULKENS,

teisėjų I. C. BARRETO,

V. ZAGREBELSKY,

D. JOČIENĖ,

A. SAJÓ,

N. TSOTSORIA,

I. KARAKAŞ,

ir *skyriaus kanclerės* S. DOLLÉ,

po svarstymo uždarame posėdyje 2008 m. lapkričio 25 d.,

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Azerbaidžano Respublikos pilietis, Ibrahim Gulijev (pareiškėjas), kuris 2003 m. kovo 12 d. (Nr. 10425/03) Teismui pateikė pareiškimą pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (Konvencijos) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui atstovavo Vilniuje praktikuojantis advokatas A. Merkys, Lietuvos Vyriausybei (Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. Pareiškėjas pagal Konvencijos 8 straipsnį skundėsi, kad jį išsiuntus iš Lietuvos Respublikos į Azerbaidžano Respubliką buvo pažeista jo teisė į šeimos gyvenimo gerbimą, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo sutuoktinė ir vaikai buvo Lietuvos Respublikos piliečiai ir gyveno Lietuvoje. Pareiškėjas tvirtino, kad valstybės institucijų sprendimas jį išsiųsti dėl jo keliamos grėsmės „valstybės saugumui ir viešajai tvarkai“ buvo savavališkas ir kad teismo proceso metu jis negalėjo susipažinti su dokumentais pažymėtais žyma „slaptai“.
4. 2005 m. birželio 29 d. Teismas nusprendė perduoti Vyriausybei pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 8 straipsnį. Tą pačią dieną Teismas nusprendė taikyti Konvencijos 29 straipsnio 3 dalį ir nagrinėti skundų priimtinumą ir esmės klausimus kartu.

FAKTAI

I. BYLOS APLINKYBĖS

5. Pareiškėjas yra Azerbaidžano Respublikos pilietis, gimęs 1971 m., šiuo metu gyvenantis Biedermansdorf, Austrijoje.
6. Šalys nesutarė dėl pareiškėjo atvykimo į Lietuvos Respubliką datos. Pareiškėjas teigė, kad jis Lietuvoje gyveno nuo 1989 m., ką įrodo Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo 1989 m. nuosprendis, kuriuo jis buvo pripažintas kaltu dėl vagystės ir nuteistas dvejiems metams laisvės atėmimo. Jis teigė, kad po šio teismo proceso jam nebuvo nurodyta išvykti iš šalies. Jis taip pat pažymėjo, kad jis atvyko į Lietuvą 1990 m. pradžioje, iki vizų režimo įvedimo, todėl jo atvykimas nėra neteisėtas.
7. Vyriausybė tvirtino, kad pirmiau minėtas nuosprendis buvo priimtas ne 1989 m., o 1998 m., ir kad pareiškėjas teisėtai atvyko į Lietuvos Respublikos teritoriją tik 2001 m. kovo 12 d., kai jam buvo išduota vienkartinė viza.
8. 1996 m. liepos 25 d. Lietuvoje gimė LG, pareiškėjo ir jo partnerės SG, Lietuvos Respublikos pilietės, dukra. 2001 m. pareiškėjas buvo oficialiai įrašytas kaip LG tėvas. 2001 m. balandžio 21 d. pareiškėjas susituokė su SG. Šiuo pagrindu 2001 m. birželio 11 d. jam buvo išduotas leidimas laikinai apsigyventi Lietuvoje, kuris galiojo vienerius metus.
9. 2002 m. balandžio 16 d. pareiškėjas pateikė prašymą išduoti naują laikinąjį leidimą gyventi Lietuvoje.
10. 2002 m. birželio 14 d. Migracijos departamentas atsisakė išduoti naują laikinąjį leidimą tuo pagrindu, kad pareiškėjas kėlė „grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai“. Šiuo požiūriu imigracijos institucija rėmėsi medžiaga, 2002 m. birželio 10 d. gauta iš Valstybės saugumo departamento, su žyma „slaptai“.
11. 2002 m. birželio 24 d. Trakų rajono policijos komisariatas pareiškėją įpareigojo iki 2002 m. liepos 4 d. išvykti iš Lietuvos Respublikos teritorijos.
12. 2002 m. birželio 26 d. pareiškėjas kreipėsi su skundu į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydamas panaikinti Migracijos departamento ir Trakų rajono policijos komisariato sprendimus. Pareiškėjas teigė, kad jis nuo 1989 m. gyvena Lietuvoje, ir nuo to laiko kelis kartus buvo gavęs leidimą laikinai apsigyventi Lietuvoje, čia turi nekilnojamojo turto, savo verslą, sukūrė visuomeninę organizaciją „Ibrahimas ir draugai“, kurios siekis yra puoselėti Lietuvoje gyvenančių azerbaidžaniečių kultūrinės tradicijas, 1996 m. jam ir jo sutuoktinei SG, kuri yra Lietuvos Respublikos pilietė, gimė dukra. Pareiškėjas taip pat pažymėjo, kad proceso dėl pareiškėjo išsiuntimo metu jo sutuoktinė laukėsi antro vaiko.
13. 2002 m. rugpjūčio 10 d. teismas atmetė pareiškėjo skundą. Teismas, remdamasis byloje esančiais rašytiniais įrodymais, pirmiausia, minėtu Valstybės saugumo departamento įslaptintu raštu, su kuriuo pareiškėjas nebuvo supažindintas, padarė išvadą, kad tolesnis jo buvimas Lietuvos Respublikoje keltų grėsmę jos saugumui ir viešajai tvarkai.
14. Pareiškėjas pateikė skundą Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. Be pirmiau minėtų jo argumentų, pareiškėjas taip pat pažymėjo, kad jo sutuoktinė yra armėniškos kilmės, ir,

atsižvelgiant į Armėnijos ir Azerbaidžano įtemptus santykius, taip pat į buvusius karinius konfliktus tarp šių šalių, jai kiltų sunkumų integruojantis Azerbaidžane tuo atveju, jei pareiškėjas būtų išsiųstas iš Lietuvos, o ji nuspręstų vykti kartu. Pareiškėjo manymu, pagrindinė priežastis, dėl kurios valdžios institucijos atsisakė jam išduoti leidimą gyventi Lietuvoje, buvo įslaptinta medžiaga, kurioje nurodyta, kad jis kelia grėsmę valstybės saugumui. Atsižvelgiant į tai, kad jam niekada nebuvo atskleistas minėtos medžiagos turinys, jis neturėjo galimybės ginčyti tokių kaltinimų.

15. Pareiškėjas neįvykdė įpareigojimo išvykti iš Lietuvos Respublikos, ir 2002 m. rugsėjo 16 d. jis buvo sulaikytas ir laikinai apgyvendintas Užsieniečių registracijos centre.

16. 2002 m. spalio 14 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas paliko nepakeistą žemesnės instancijos teismo sprendimą. Teismo teigimu, jis ištyrė Valstybės saugumo departamento apie pareiškėją pateiktus dokumentus su žyma „slaptai“. Teismas neatskleidė šių dokumentų turinio. Tuo pagrindu teismas padarė išvadą, kad pareiškėjo buvimas Lietuvos Respublikoje kelia grėsmę valstybės saugumui, todėl ginčijami administraciniai sprendimai yra teisėti.

17. 2002 m. spalio 14 d. Migracijos departamentas priėmė sprendimą dėl pareiškėjo išsiuntimo į Azerbaidžaną, uždraudžiant neapibrėžtą laiką atvykti į Lietuvos Respubliką. Tą pačią dieną pareiškėjas traukiniu buvo išsiųstas iš Lietuvos Respublikos, tačiau jis išsoko iš traukinio ir pasiliko Lietuvoje. 2002 m. spalio 16 d. pareiškėjui į Lietuvą buvo uždrausta atvykti iki 2009 m.

18. 2002 m. spalį gimė pareiškėjo ir jo sutuoktinės SG antrasis vaikas – IG. IG taip pat turi Lietuvos Respublikos pilietybę.

19. 2003 m. vasario 18 d. pareiškėjas buvo sulaikytas Vilniuje ir apgyvendintas Užsieniečių registracijos centre. Vėliau jis buvo hospitalizuotas, bet iš ligoninės pabėgo. Po kelių mėnesių valdžios institucijos jį sulaikė ir grąžino į Užsieniečių registracijos centrą.

20. 2003 m. kovo 12 d. pareiškėjas pateikė pareiškimą Teismui. Nuo tos dienos iki 2003 m. lapkričio 6 d. pareiškėjas pateikė keletą skundų Migracijos departamentui, prašydamas jo neišsiųsti. Kai jo prašymai buvo atmesti, jis kreipėsi su skundais į administracinius teismus, iš kurių galutinį sprendimą, kuriuo pareiškėjo skundai buvo atmesti, 2003 m. rugsėjo 4 d. priėmė Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. Jis taip pat nesėkmingai kreipėsi į Migracijos departamentą dėl pabėgėlio statuso suteikimo. Pareiškėjas skundėsi administraciniams teismams, tačiau 2004 m. rugsėjo 22 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atmetė jo skundą.

21. 2003 m. lapkričio 5 d. pareiškėjas pateikė prašymą dėl jo kuo skubesnio išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos, nuroydamas, kad jo administracinės bylos klausimais pasirūpins sutuoktinė ir advokatas. Kitą dieną jis buvo išsiųstas į Azerbaidžaną.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

22. Lietuvos Respublikoje esančių užsieniečių teisinę padėtį reglamentuoja Įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties. Bylai reikšmingu laikotarpiu Įstatymas nustatė, kad užsieniečiui gali būti išduotas leidimas laikinai gyventi. Tačiau pagal Įstatymo 14 straipsnį valdžios institucijos galėjo atsisakyti išduoti leidimą laikinai gyventi, jei užsieniečio gyvenimas šalyje grėstų jos saugumui ar viešajai tvarkai. Pagal Įstatymo 21 straipsnį valdžios institucijos dėl tų pačių priežasčių galėjo panaikinti leidimą užsieniečiui laikinai apsigyventi.

23. Įstatymo 19 straipsnyje buvo nustatyta, kad teisę gauti leidimą laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje turi užsienietis, jeigu Lietuvos Respublikoje gyvena užsieniečio vaikai ar sutuoktinis, kurie yra Lietuvos Respublikos piliečiai. Pagal Įstatymo 20 straipsnį užsieniečiui, sudariusiam santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu arba nuolat gyvenančiu Lietuvos Respublikoje užsieniečiu, leidimas laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje išduodamas vieneriems metams ir tais pačiais pagrindais tam asmeniui naujas leidimas išduodamas kiekvienais metais, jeigu santuoka nenutraukta.

24. Įstatymo 32-34 straipsniai ir 41 straipsnis nustatė, kad užsienietis, kurio leidimas laikinai gyventi buvo panaikintas, įpareigojamas išvykti iš Lietuvos Respublikos per 10 dienų nuo to sprendimo įteikimo dienos. Jeigu užsienietis per nustatytą laiką neįvykdė įpareigojimo išvykti, jis iš šalies išsiunčiamas, uždraudžiant atvykti į Lietuvos Respubliką apibrėžtam arba neapibrėžtam laikui. Įstatymo 36 straipsnis numatė, kad išsiunčiant užsienietį iš šalies gali būti atsižvelgiama į jo teisėto buvimo šalyje laiką, socialinius, ekonominius ir kitus ryšius šalyje, išsiuntimo pasekmes šeimos nariams, kurie teisėtai gyvena Lietuvos Respublikoje.

25. Administracinių bylų teisenos įstatyme yra numatyta:

57 straipsnis. Įrodymai

„1. Įrodymai administracinėje byloje yra visi faktiniai duomenys, priimti bylą nagrinėjančio teismo ir kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybės, pagrindžiančios proceso šalių reikalavimus bei atsikirtimus, ir kitokios aplinkybės, turinčios reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra. <...>.

3. Faktiniai duomenys, sudarantys valstybės ar tarnybos paslaptį, paprastai negali būti įrodymai administracinėje byloje, kol jie bus išslaptinti įstatymų nustatyta tvarka.“

26. Vyriausiasis administracinis teismas savo 2002 m. rugsėjo 4 d. sprendime byloje Nr. A10-786-02, kiek tai reikšminga nagrinėjamai bylai, yra konstatavęs, kad:

„Faktiniai duomenys, sudarantys valstybės ar tarnybos paslaptį, paprastai negali būti įrodymai administracinėje byloje, kol jie bus išslaptinti (Administracinių bylų teisenos įstatymo 57 straipsnio 3 dalis). Todėl nesant kitų įrodymų [žemesnės instancijos] teismas neturėjo teisinio pagrindo remtis vien tik Valstybės saugumo departamento pateikta rašytine informacija su žyma „slaptai“.“

TEISĖ

I. DĖL KONVENCIJOS 8 STRAIPSNIO TARIAMO PAŽEIDIMO

27. Remdamasis Konvencijos 8 straipsniu pareiškėjas skundėsi, kad jo išsiuntimu iš Lietuvos į Azerbaidžaną buvo pažeista jo teisė į šeimos gyvenimo gerbimą, atsižvelgiant į tai, kad jo sutuoktinė ir du vaikai yra Lietuvos Respublikos piliečiai. Be to, pareiškėjas teigė, kad jį išsiuntus iš Lietuvos buvo apribota jo teisė dalyvauti auklėjant savo vaikus, taip pažeidžiant 7 Protokolo 5 straipsnį. Teismas konstatuoja, kad pastarasis skundas yra subsidarius skundo dėl teisės į šeimos gyvenimo gerbimą požiūriu. Todėl Teismas mano, kad pareiškėjo skundai yra nagrinėtini tik pagal Konvencijos 8 straipsnį, kuris, kiek tai reikšminga šiai bylai, nustato:

„1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas <...>.

Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo [ar] visuomenės apsaugos interesams <...>.“

A. Priimtinas

28. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas iki jo pareiškimo pateikimo Teismui 2003 m. kovo 12 d. nepanaudojo veiksmingų vidaus teisinės gynybos priemonių, prieinamų vidaus teisėje. Pirmiausia, Migracijos departamentui 2003 m. kovo 10 d. priėmus sprendimą dėl pareiškėjo išsiuntimo, jis pateikė keletą skundų administraciniams teismams, prašydamas jo neišsiųsti. Galutinį, neskundžiamą sprendimą, kuriuo Migracijos departamento sprendimas išsiųsti pareiškėją į Azerbaidžaną buvo paliktas galioti, Vyriausiasis administracinis teismas priėmė 2003 m. rugsėjo 4 d. Be to, pareiškėjas pateikė skundą nacionaliniams teismams dėl Migracijos departamento

sprendimo nesuteikti pareiškėjui pabėgėlio statuso, kuris buvo atmestas galutiniu 2004 m. rugsėjo 22 d. sprendimu (žr. 20 paragrafą pirmiau). Remdamasi tuo, kas išdėstyta pirmiau, Vyriausybė teigė, kad pateikęs pareiškimą Teismui, pareiškėjas vis dar naudojo prieinamas ir veiksmingas vidaus teisinės gynybos priemones.

29. Pareiškėjas tvirtino, kad jis buvo panaudojęs visas jam prieinamas veiksmingas vidaus teisinės gynybos priemones. Pirmiausia jis pažymėjo, kad, Migracijos departamentui priėmus 2002 m. birželio 14 d. sprendimą, valstybė atsisakė jam išduoti leidimą laikinai gyventi. Pareiškėjas nesėkmingai apskundė šį sprendimą Vilniaus apygardos administraciniam teismui, o vėliau – Vyriausiajam administraciniam teismui, kuris 2002 m. spalio 14 d. priėmė galutinį sprendimą byloje, palikdamas galioti žemesnės instancijos teismo sprendimą. Visi kiti nacionalinių valdžios institucijų sprendimai iš esmės buvo pasekmė pirmiau minėto galutinio Vyriausiojo administracinio teismo sprendimo, kurį priėmus pareiškėjo buvimas Lietuvos Respublikoje jau buvo neteisėtas. Pareiškėjo manymu, jo pastangos skūsti tolesnius administracinius sprendimus dėl jo išsiuntimo buvo tiesiog beviltiški bandymai pratęsti jo buvimo Lietuvoje trukmę, kur gyveno visa jo šeima. Tas pats taikytina ir jo prašymui suteikti pabėgėlio statusą.

30. Dėl tvirtinimo, kad buvo nepanaudotos vidaus teisinės gynybos priemonės, Teismas mano, kad prieš pateikdamas jam pareiškimą 2003 m. kovo 12 d., pareiškėjas veiksmingai panaudojo prieinamas vidaus teisinės gynybos priemones. Pirmiausia pareiškėjo buvimas Lietuvoje buvo neteisėtas nuo Migracijos departamento 2002 m. birželio 14 d. sprendimo neišduoti jam leidimo laikinai gyventi, kurį pareiškėjas apskundė ir Vilniaus apygardos administraciniam teismui, ir Vyriausiajam administraciniam teismui, kuris 2002 m. spalio 14 d. priėmė galutinį vidaus sprendimą. Tiesa, kad priėmus pastarąjį sprendimą, jau pateikęs pareiškimą Teismui, pareiškėjas pateikė keletą skundų įvairioms valdžios institucijoms. Tačiau, pirmiausia, tais sprendimais, ypač sprendimu išsiųsti pareiškėją iš Lietuvos Respublikos, iš esmės buvo vykdomas pagrindinis 2002 m. birželio 14 d. sprendimas neišduoti leidimo laikinai gyventi Lietuvoje. Antra, Teismas sutinka, kad paskutiniosios vidaus teisinės gynybos priemonės gali būti panaudojamos neilgai trukus po pareiškimo pateikimo, tačiau iki tol, kol Teismas nėra pradėjęs nagrinėti jo priimtumo klausimo (Žr., *mutatis mutandis*, *Ringelsen v. Austria*, 1971-07-16, Series A No. 13, 91 §), kaip nagrinėjamos bylos atveju. Darytina išvada, kad Vyriausybės prieštaravimas pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį turi būti atmestas.

31. Teismas toliau pažymi, kad šis skundas nėra aiškiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Kadangi nėra jokių kitų pagrindų atmesti šį pareiškimą, Teismas daro išvadą, kad jis turi būti paskelbtas priimtiniu.

B. Esmė

1. Šalių pareiškimai

32. Pareiškėjas teigė, kad sprendimas neišduoti jam leidimo laikinai gyventi ir to sąlygotas įpareigojimas išvykti pažeidė Konvencijos 8 straipsnį.

Pirmiausia, jis teigė, kad sprendimas buvo grindžiamas vien tik teiginiu, kad jis „kėlė grėsmę valstybės saugumui“, kas buvo nurodyta Valstybės saugumo departamento pateiktoje byloje su žyma „slaptai“. Tačiau jis niekada nebuvo supažindintas su tos bylos turiniu. Jis tvirtino, kad buvo tikrai integravęsis į Lietuvos gyvenimą, kur turėjo verslą ir buvo įsteigęs nevyriausybinių organizaciją Ibrahimas ir draugai („*Ibrahim and Friends*“), kurios siekis buvo puoselėti Lietuvoje gyvenančių azerbaidžaniečių kultūrinės tradicijas. Pareiškėjas pabrėžė, kad nuo 1993 m. jis Lietuvoje gyveno su SG, Lietuvos Respublikos piliete, su kuria 2001 m. susituokė ir turėjo du vaikus, kurie abu taip pat yra Lietuvos Respublikos piliečiai, ir dar nepilnamečiai. Jis užtikrino pagrindines šeimos pajamas ir jį išsiuntus jie būtų netekę finansinės paramos.

33. Vyriausybė manymu, pareiškėjas Lietuvoje teisėtai gyveno tik nuo 2001 m. kovo 12 d., kai jam buvo išduota viza. Tai reiškia, kad jis su savo sutuoktine teisėtai kartu buvo pragyvenęs tik kiek daugiau nei metus, prieš valdžios institucijoms nusprendžiant neišduoti naujo leidimo gyventi Lietuvoje. Atsižvelgiant į trumpą laiką, kurį pareiškėjas gyveno Lietuvoje, jis negalėjo užmegzti glaudžių asmeninių, socialinių ir ekonominių ryšių šalyje. Pareiškėjo sutuoktinė buvo Lietuvos Respublikos pilietė, ir jos pase buvo nurodyta Lietuvos, o ne Armėnijos tautybė. Be to, kai Migracijos departamentas priėmė sprendimą išsiųsti pareiškėją į Azerbaidžaną, karinis konfliktas su Armėnija nebevyko, nes jis buvo pasibaigęs 1994 m. Taigi buvo įmanoma išsaugoti šeimą jai apsigyvenus Azerbaidžane. Darytina išvada, kad pareiškėjo išsiuntimu į Azerbaidžaną nebuvo apribota jo teisė į šeimos gyvenimo gerbimą.

34. Jeigu Teismas nustatytų, kad toks apribojimas buvo, Vyriausybė tvirtino, kad jis buvo nustatytas Įstatymu dėl užsieniečių teisinės padėties, kuris leido valdžios institucijoms neišduoti leidimo laikinai gyventi tiems asmenims, kurių buvimas Lietuvoje keltų grėsmę valstybės saugumui. Įstatymas nustatė aiškius teisinius pagrindus, kuriais remiantis buvo galima atsisakyti tokį leidimą išduoti ar jį panaikinti, taip pat ir procedūrą, kurios turėjo būti laikomasi. Be to, Įstatymas pareiškėjui suteikė teisę sprendimus dėl jo išsiuntimo apskųsti administraciniais teismams. Pareiškėjas šia teise pasinaudojo.

35. Todėl, Vyriausybės manymu, nagrinėjamoje byloje pareiškėjo išsiuntimas iš Lietuvos Respublikos atitiko teisėtą tikslą apsaugoti valstybės saugumo interesus. Valstybės saugumo departamentas 2002 m. birželio 11 d. pareiškėjo atžvilgiu pradėjo tyrimą, įtariant jį bandymu įkurti antivalstybinio pobūdžio organizaciją. Tyrimo metu buvo surinkti duomenys, patvirtinantys, kad pareiškėjo veikla kėlė grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai. Tuo pagrindu Migracijos departamentas atmetė pareiškėjo prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Kadangi visi Valstybės saugumo departamento pateikti duomenys sudarė valstybės paslaptį, teismai nusprendė jų neišslaptinti ir išimtinai tais duomenimis rėmėsi kaip įrodymais. Tačiau teismai tinkamai ištyrė informaciją su žymomis „riboto naudojimo“ ir „slaptai“ ir nustatė, kad Valstybės saugumo departamento išvados buvo pagrįstos. Iš to, kas išdėstyta pirmiau, Vyriausybė padarė išvadą, kad pareiškėjo išsiuntimas iš Lietuvos Respublikos buvo visiškai suderinamas su Konvencijos 8 straipsnio reikalavimais.

2. Teismo vertinimas

36. Teismas pakartoja, kad svarbiausias Konvencijos 8 straipsnio siekis yra apsaugoti asmenį nuo savavališko valdžios institucijų įsikišimo. Be to, gali būti ir pozityvios pareigos, neatskiriamos nuo veiksmingo šeimos gyvenimo „gerbimo“. Tačiau yra sunku tiksliai apibrėžti ribas tarp valstybės pozityvių ir negatyvių pareigų pagal šią nuostatą. Vis dėlto taikytini principai yra panašūs. Abiejų pareigų kontekste būtina atsižvelgti į teisingą pusiausvyrą, kurios turi būti siekiama tarp individo ir visos visuomenės interesų. Abiem atvejais valstybė turi tam tikrą vertinimo laisvę (žr. *Kroon and Others v. the Netherlands*, 1994-10-27, Series A no. 297-C, § 31).

37. Be to, Teismas negali neatsižvelgti į tai, kad nagrinėjama byla yra susijusi ne tik su šeimos gyvenimu, bet taip pat ir su imigracija, o valstybė turi teisę, atsižvelgiant į tarptautinę teisę ir jos sutartinius įsipareigojimus, kontroliuoti užsieniečių atvykimą į jos teritoriją ir jų buvimą joje (žr. be daugelio kitų bylų, *Üner v. the Netherlands* [GC], no. 46410/99, § 54, ECHR 2006-...). Šiuo požiūriu Teismas pažymi, kad Konvencijos 8 straipsnis Susitariančiai Šaliai nenustato bendro pobūdžio įpareigojimo gerbti susituokusių porų pasirinkimą valstybės, kurioje jie gyvens, ir priimti sutuoktinius, kurie nėra tos valstybės piliečiai (žr. *Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom*, 1985-05-28, Series A no. 94, pp. 33-34, § 68). Vis dėlto asmens išsiuntimas iš valstybės, kurioje gyvena artimi jo (jos) šeimos nariai, gali prilygti teisės į šeimos gyvenimo gerbimą, garantuojamos pagal Konvencijos 8 straipsnio 1 dalį, pažeidimui (žr. *Moustaquim v. Belgium*, 1991-02-18, § 36, Series A no. 193; taip pat žr. pirmiau cituotą *Uner v. the Netherlands*, § 57 ir *Boultif v.*

Switzerland, no. 54273/00, ECHR 2001-IX, § 39). Tokiu įsikišimu bus pažeistas Konvencijos 8 straipsnis, jei jis neatitiks šio straipsnio 2 dalies reikalavimų. Todėl būtina nustatyti, ar buvo įsikišimas į šeimos gyvenimą, ar jis buvo „nustatytas įstatymu“, grindžiamas vienu ar keliais 8 straipsnio 2 dalyje numatytais tikslais, ir ar toks įsikišimas buvo „būtinamas demokratinėje visuomenėje“.

(a) Ar buvo „šeimos gyvenimas“ Konvencijos 8 straipsnio požiūriu

38. Teismas primena, kad sprendžiant, ar santykiai gali būti prilyginti „šeimos gyvenimui“, daugelis aplinkybių gali turėti reikšmės, taip pat ir tai, ar pora gyvena kartu, jų santykių trukmė ir tai, ar jie parodė įsipareigojimą vienas kitam kartu turėdami vaikų ar kitais būdais (žr. *X, Y and Z v. the United Kingdom*, 1997-04-22, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II, § 36).

39. Teismas pažymi, kad nagrinėjamoje byloje Vyriausybė ir pareiškėjas nesutaria dėl faktinės jo teisėto atvykimo į Lietuvą datos (žr. 6 ir 7 §§ pirmiau). Tačiau Teismas pastebi, kad 1996 m. pareiškėjas ir SG susilaukė dukters, ir kad administracinio proceso dėl pareiškėjo išsiuntimo metu SG laukėsi antro vaiko. Teismas taip pat atsižvelgia į tą faktą, kad 2001 m. pareiškėjas susituokė su SG. Iš to, kas išdėstyta pirmiau, Teismas daro išvadą, kad santykiai tarp pareiškėjo ir SG akivaizdžiai prilygo „šeimos gyvenimui“.

40. Dėl santykių tarp pareiškėjo ir jo dukters LG Teismas pakartoja, kad „šeimos“ samprata 8 straipsnyje apima *de facto* „šeimos“ ryšius, kai asmenys gyvena kartu formaliai nesudarę santuokos. Iš tokių santykių gimęs vaikas yra *ipso iure* tos „šeimos“ dalis nuo jo gimimo momento vien dėl paties gimimo fakto (žr. *Keegan v. Ireland*, 1994-05-26, Series A no. 290, § 44). Todėl Teismas konstatuoja, kad ryšys tarp pareiškėjo ir jo dukters LG, kurio Vyriausybė niekada neginčijo, prilygo „šeimos gyvenimui“ pagal Konvencijos 8 straipsnį. Teismas taip pat mano, kad „šeimos gyvenimas“ buvo tarp pareiškėjo ir jo antrosios dukters IG.

(b) Ar buvo įsikišimas į pareiškėjo teisę į jo šeimos gyvenimo gerbimą

41. Teismas pažymi, kad nagrinėjamoje byloje priemonės, kurių pareiškėjo atžvilgiu ėmėsi valstybė, kildintinos iš Migracijos departamento 2002 m. birželio 14 d. sprendimo, kuriuo pareiškėjui buvo atsisakyta išduoti leidimą laikinai gyventi, ir vėliau jis buvo išsiųstas iš Lietuvos. Teismas negali sutikti su Vyriausybės argumentu, kad šeimos vienetas galėjo būti išsaugotas jai apsigyvenus Azerbaidžane ir kad todėl įsikišimo nebuvo. Teismas pažymi, kad pareiškėjo sutuoktinė buvo Lietuvos Respublikos pilietė ir negali būti ginčijama tai, kad jos socialiniai ir kultūriniai ryšiai su Lietuva buvo stiprūs (žr. *mutatis mutandis*, pirmiau cituotą *Üner v. the Netherlands*, § 58). Be to, Lietuvoje gimė ir visą laiką šioje šalyje gyveno pareiškėjo dukterys. Dėl pareiškėjo argumento, kad jos sutuoktinės armėniška kilmė buvo papildoma aplinkybė, sulaukanti ją nuo persikėlimo į Azerbaidžaną, Teismas pastebi, kad byloje esantys dokumentai šio teiginio nepagrindžia. Tačiau Teismas pažymi, kad jei pareiškėjo sutuoktinė iš tikrųjų būtų armėniškos kilmės, galėtų kilti tam tikri sunkumai integruojantis į kasdieninį Azerbaidžano gyvenimą (žr. *Achmadov and Bagurova v. Sweden*, (dec.), no. 34081/05, 2007-07-10, neskelbtas). Iš to, kas aptarta pirmiau, Teismas daro išvadą, kad pareiškėjo išsiuntimas iš Lietuvos prilygo įsikišimui į jo teisę į šeimos gyvenimo gerbimą ir yra nagrinėtinas Konvencijos 8 straipsnio 2 dalies požiūriu.

(c) Įsikišimo teisėtumas ir teisėtas tikslas

42. Teismas sutinka, kad Migracijos departamento sprendimas išsiųsti pareiškėją buvo pagrįstas nacionaline teise, konkrečiai Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 14, 21, 32 ir 34 straipsniais. Teismo nuomone, šiuo teisiniu reguliavimu buvo siekiama *inter alia* ginti valstybės saugumą, tai

yra teisėto tikslo 8 straipsnio 2 dalies požiūriu. Todėl Teismas sutinka, kad ginčijamas sprendimas buvo „nustatytas įstatymu“ ir juo buvo siekiama teisėto tikslo.

(d) Būtinumas demokratinėje visuomenėje

43. Svarbiausias klausimas šioje byloje yra, ar įsikišimas į pareiškėjo šeimos gyvenimo gerbimą buvo būtinas demokratinėje visuomenėje. Šiuo požiūriu Teismas pakartoja, kad įsikišimas yra „būtinasis“, kai jis atitinka primygtinį visuomenės poreikį, ir, pirmiausia, yra proporcingas siekiamam tikslui (žr. *Berrehab v. the Netherlands*, 1988-06-21, § 28, Series A no. 138). Teismas taip pat primena, kad gali būti atsižvelgta ir į pareiškėjo padaryto pažeidimo pobūdį bei sunkumą (žr. pirmiau cituotą *Boultif v. Switzerland*, § 48).

44. Teismas pažymi, kad nagrinėjamoje byloje Valstybės saugumo departamentas parengė išvadą su žyma „slaptai“, kurioje buvo nurodyta, kad pareiškėjas kelia grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai. Remdamasis šia išvada, Migracijos departamentas atmetė pareiškėjo prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Teismas atkreipia dėmesį į vidaus administracinę teisę ir į vidaus teismų praktiką (žr. §§ 25-26 pirmiau), pagal kurias faktiniai duomenys, sudarantys valstybės paslaptį paprastai negali būti įrodymai administracinėje byloje, kol jie nebus išslaptinti. Tačiau nagrinėjamoje byloje „išslaptinta“ išvada ne tik buvo panaudota kaip įrodymas, bet pagal byloje esančią medžiagą tai buvo taip pat vienintelė priežastis neišduoti pareiškėjui leidimo laikinai gyventi Lietuvoje. Dėl to jis buvo išsiųstas iš Lietuvos. Be to, Vyriausybė pripažino, jog administraciniai teismai savo sprendimuose rėmėsi minėta išvada, nors nusprendė neatskleisti jos turinio pareiškėjui, taip suvaržant jo teisę į gynybą.

45. Teismas pažymi, kad kai byla buvo komunikuota Vyriausybei, jos buvo prašoma pateikti informaciją apie tai, kokią grėsmę valstybės saugumui kelia pareiškėjo buvimas Lietuvoje. Vyriausybė atsakydama apsiribojo teiginiu, kad pareiškėjas buvo įtariamasis bandymu įkurti antivalstybinio pobūdžio organizaciją, tačiau Teismui nepateikė nei dokumentų, nei kitos faktinės medžiagos šiam teiginiui pagrįsti.

46. Teismas, siekdamas įsitikinti, ar valstybės institucijos pagrįstai nustatė, kad pareiškėjas kėlė grėsmę valstybės saugumui nagrinėjamoje byloje, atsižvelgia į šias aplinkybes. Pirmiausia, nebuvo įrodymų, kad pareiškėjo buvimas Lietuvoje būtų kėlęs tokią grėsmę anksčiau – 2001 m. institucijos, išnagrinėjusios jo praeitį faktus, nenustatė priežasčių neišduoti jam leidimo laikinai gyventi Lietuvoje (žr. 8 § pirmiau). Neginčijama, kad pareiškėjas buvo teistas, tačiau, kaip pažymėjo Vyriausybė savo pastabose, jis buvo pripažintas kaltu dėl vagystės, o ne dėl nusikaltimo, susijusio su valstybės saugumu. Be to, minėtas teistumas nebuvo kliūtis pareiškėjui gauti leidimą laikinai gyventi šalyje 2001 m. Antra, Strasbūro Teismui nepateikta objektyvios medžiagos, kuri būtų įvertinta vidaus teismų, patvirtinančios, kad nacionalinės institucijos turėjo pakankamas priežastis įtarti pareiškėją kėlus grėsmę valstybės saugumui. Iš to, kas išdėstyta pirmiau, Teismas konstatuoja, kad nagrinėjamoje bylos medžiagoje nėra dokumentų, leidžiančių Teismui padaryti išvadą, kad pareiškėjas kėlė tokią grėsmę. Vis dėlto pareiškėjas buvo išsiųstas iki 2009 m. uždraudžiant jam atvykti į Lietuvos Respubliką, kur gyveno jo du vaikai ir sutuoktinė – visi Lietuvos Respublikos piliečiai, kas yra svarbi aplinkybė, į kurią būtina atsižvelgti vertinant įsikišimo būtinumą ir jo proporcingumą.

47. To, kas išdėstyta pirmiau, pakanka, kad Teismas padarytų išvadą, jog įsikišimas į pareiškėjo teisę į jo šeimos gyvenimo gerbimą nebuvo būtinas demokratinėje visuomenėje.

Taigi buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis.

II. DĖL KITŲ TARIAMŲ KONVENCIJOS IR JOS PROTOKOLŲ PAŽEIDIMŲ

48. Pareiškėjas taip pat skundėsi dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo, teigdamas, kad procesas dėl jo buvimo Lietuvoje teisėtumo nustatymo buvo neteisingas. Šiuo požiūriu Teismas

pakartoja, kad sprendimai dėl užsieniečių atvykimo, buvimo ir išsiuntimo nėra susiję su pareiškėjo civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar baudžiamojo kaltinimo klausimo sprendimu šios Konvencijos nuostatos požiūriu (žr. *Mamatkulov and Askarov v. Turkey* [GC], no. 46827/99 ir 46951/99, § 82, ECHR 2005-I). Taigi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis šioje byloje yra netaikytina ir šis skundas yra nepriimtinas kaip nesuderinamas *ratione materiae* pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

49. Pareiškėjo manymu, taip pat buvo pažeista 6 straipsnio 2 dalis, nes valstybės institucijos preziumavo jį esant kaltu dėl keliamos grėsmės valstybės saugumui, to neįrodžiusios. Remdamasis 6 straipsnio 3 dalies a, b ir d punktais jis taip pat tvirtino, kad priežastys, dėl kurių jis, esą, kėlė grėsmę valstybės saugumui jam niekada nebuvo atskleistos, taigi jis negalėjo pasirengti gynybai.

50. Teismas pastebi, kad Konvencijos 6 straipsnio 2 ir 3 dalys yra taikomos tik tuomet, kai asmuo yra kaltinamas baudžiamojo nusižengimo padarymu, o šiuo atveju taip nebuvo (žr. 48 § pirmiau). Todėl šie skundai taip pat turi būti paskelbti nepriimtinais kaip nesuderinami *ratione materiae* pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

51. Nesutikdamas su Vyriausybės teiginiu, kad jo šeima galėjo išvykti iš Lietuvos ir prisijungti prie jo Azerbaidžane, pareiškėjas tvirtino, kad buvo pažeistas 4 Protokolo 3 straipsnis. Teismas pažymi, kad ši nuostata draudžia išsiųsti piliečius iš jų valstybės teritorijos. Tačiau šis klausimas yra susijęs su pareiškėjo sutuoktine ir vaikais, kurie nėra šio proceso šalys. Pats pareiškėjas, būdamas Azerbaidžano Respublikos pilietis, negali teigti esąs 4 Protokolo 3 straipsnio pažeidimo auka. Todėl šis skundas turi būti atmestas kaip nesuderinamas *ratione materiae* pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

III. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIŲ TAIKYMAS

52. Konvencijos 41 straipsnis numato:

“jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prirėikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.”

A. Žala

53. Pareiškėjas reikalavo 10 000 Lietuvos litų (LTL – apie 2896 eurų (EUR)) turtinei žalai, atsiradusiai dėl to, kad jis neteko verslo interesų, ir 50 000 LTL (apie 14 480 EUR) neturtinei žalai atlyginti.

54. Vyriausybė laikė šiuos reikalavimus nepagrįstais ir per dideliais.

55. Atsižvelgdamas į šalių teiginius ir byloje esančią medžiagą, Teismas negali nustatyti jokio priežastinio ryšio tarp konstatuoto pažeidimo ir reikalaujamos turtinės žalos, todėl šį reikalavimą atmeta. Tačiau Teismas mano, jog pareiškėjas patyrė tam tikrą neturtinę žalą, ir Konvencijos 8 straipsnio pažeidimo pripažinimas nėra pakankamas jos atlyginimas. Vertindamas teisingumo pagrindais, kaip to reikalaujama pagal Konvencijos 41 straipsnį, Teismas priteisia pareiškėjui 5 000 eurų neturtinei žalai atlyginti.

B. Kaštai ir išlaidos

56. Pareiškėjas taip pat reikalavo 6 750 LTL (apie 1 955 EUR) bylinėjimosi vidaus teismuose ir Teisme kaštams ir išlaidoms padengti, už kurias pateikė tam tikras sąskaitas ir čekius.

57. Vyriausybė ginčijo šį reikalavimą kaip nepagrįstą, nepakankamai apibrėžtą ir pernelyg didelį.

58. Pagal Teismo praktiką, pareiškėjas turi teisę į kaštų ir išlaidų atlyginimą tiek, kiek buvo įrodyta, kad jie buvo realiai patirti, būtini ir protingo dydžio. Šioje byloje atsižvelgdamas į turimus dokumentus ir pirmiau minėtus kriterijus, Teismas mano esant protinga priteisti pareiškėjui 700 EUR sumą.

C. Palūkanos įsipareigojimų nevykdymo atveju

59. Teismas mano, kad palūkanos nevykdant įsipareigojimų turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant 3 procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* skundą dėl teisės į šeimos gyvenimo gerbimą priimtina, o likusią pareiškimo dalį nepriimtina;
2. *Nustato*, jog buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis;
3. *Nustato*, kad:
 - (a) kad per tris mėnesius nuo datos, kai šis sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, valstybė atsakovė turi sumokėti pareiškėjui toliau išvardintas sumas, kurios turi būti konvertuojamos į valstybės atsakovės valiutą pagal sprendimo įvykdymo dienos kursą:
 - (i) 5 000 EUR (penkis tūkstančius eurų) neturtinei žalai atlyginti bei bet kokį mokestį, kuris gali būti taikomas, ir
 - (ii) 700 EUR (septynis šimtus eurų) kaštams ir išlaidoms padengti bei bet kokį mokestį, kuris gali būti taikomas šiam pareiškėjui;
 - (b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo nuo pirmiau minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant 3 procentus;
4. *Atmeta* kitus pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2009 m. sausio 20 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Sally DOLLÉ

Françoise TULKENS

Kanclerė

Pirmininkė